

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 18 września 2025 r.

Pozycja 254

POSTANOWIENIE

z dnia 9 października 2024 r.

Sygn. akt Ts 265/23

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Piotrowicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 126 § 1 i art. 126 § 1 pkt 6 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43 poz. 296, ze zm.) w zakresie, w jakim „ogranicza znaczenie zwrotu pismo jedynie do formy papierowej, a zwrotu podpis [wyłącznie] do podpisu sporządzone[go] w formie określonej w art. 78 § 1 [ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (obecnie: Dz. U. z 2024 r. poz. 1061)], z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 7; art. 45 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 25 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz. Urz. UE. L Nr 257, poz. 73);
- 2) art. 394³ ustawy – Kodeks postępowania cywilnego z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 2; art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1; art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1; art. 2 w związku z art. 45 ust. 1; art. 79 ust. 1 Konstytucji;
- 3) art. 130 § 1 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego w zakresie zwrotu „jeżeli od pisma nie uiszczono należnej opłaty” z art. 30 w związku z art. 77 ust. 1 oraz w związku z art. 45 ust. 1; art. 47 w związku z art. 77 ust. 1 oraz w związku z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1; art. 31 ust. 3, art. 32 oraz art. 2 Konstytucji;
- 4) art. 394^{1a} § 1 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego w zakresie zwrotu „do innego składu Sądu I instancji” z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1; art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej z 23 sierpnia 2023 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżący wniósł do Sądu Okręgowego w K. pozew o ochronę dóbr osobistych i zapłatę kwoty 900 000 euro (tj. 4 116 240,00 zł). Sąd Okręgowy w K. II Wydział Cywilny wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych pozwu przez uiszczenie wpisu w kwocie 200 000,00 zł pod rygorem zwrotu pozwu. W związku z tym skarżący wystąpił o zwolnienie go od kosztów sądowych.

Starszy referendarz sądowy w Wydziale II Cywilnym Sądu Okręgowego w K., postanowieniem z 4 lutego 2022 r. (sygn. akt [...]) zwolnił skarżącego od kosztów sądowych częściowo, to jest od opłaty od pozwu powyżej kwoty 3 000,00 zł, natomiast od pozostałych mogących wynikać w toku postępowania kosztów powyżej kwoty 100,00 zł od każdorazowo należnej opłaty lub wydatku. W pozostałym zakresie oddalił wniosek. Na powyższe postanowienie skarżący wniósł skargę. Postanowieniem z 29 sierpnia 2022 r. (sygn. akt jw.) Sąd Okręgowy w K. utrzymał w mocy postanowienie referendarza.

W piśmie z 19 października 2022 r. Sąd Okręgowy wezwał skarżącego do uiszczenia opłaty od pozwu w kwocie 3000,00 zł w terminie 7 dni pod rygorem zwrotu pozwu.

Zarządzeniem z 4 listopada 2022 r. (sygn. akt jw.) Przewodniczący II Wydziału Cywilnego w Sądzie Okręgowym w K., wobec nieuiszczenia opłaty, zarządził zwrot pozwu.

Skarżący wniósł o uzasadnienie powyższego zarządzenia i zwolnienie go od opłaty za tę czynność procesową. W piśmie z 22 grudnia 2022 r. (sygn. akt jw.) Sąd Okręgowy w K. wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych wniosków przez ich podpisanie oraz złożenie oświadczenia majątkowego o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania w terminie 7 dni pod rygorem zwrotu wniosków. Zarządzeniem z 9 lutego 2023 r. (sygn. akt jw.) Sąd Okręgowy w K. nakazał doręczyć skarżącemu odpis zarządzenia z 4 listopada 2022 r. wraz z uzasadnieniem.

Na zarządzenie o zwrocie pozwu skarżący wniósł zażalenie. W piśmie z 16 marca 2023 r. Sąd Apelacyjny w K. I Wydział Cywilny (sygn. akt [...]) zobowiązał skarżącego do podpisania zażalenia w terminie tygodniowym pod rygorem jego odrzucenia.

Postanowieniem z 21 kwietnia 2023 r. (sygn. akt jw.) Sąd Apelacyjny w K. odrzucił zażalenie skarżącego na zarządzenie o zwrocie pozwu z powodu nieusunięcia jego braku, tj. niepodpisania pisma.

Zażalenie, które skarżący wniósł na powyższe postanowienie, jako wniesione jedynie dla zwłoki, Sąd Apelacyjny w K. pozostawił w aktach bez dalszych czynności (pismo z 19 lipca 2023 r., sygn. akt j.w.). Powyższe pismo zostało doręczone skarżącemu 1 sierpnia 2023 r.

Prezes Trybunału Konstytucyjnego, zarządzeniem z 15 grudnia 2023 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 2 stycznia 2024 r.), wezwał skarżącego do udokumentowania daty doręczenia orzeczenia wskazanego jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz poinformowania, czy od tego rozstrzygnięcia został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

W piśmie procesowym z 9 stycznia 2024 r. skarżący wyjaśnił, że skargę do Trybunału wniósł w związku z „ostateczną czynnością” w sprawie, tj. zaprzestaniem procedowania przez Sąd Apelacyjny – pozostawieniem zażalenia w aktach bez żadnych czynności. W sprawie zakończonej przez Sąd Apelacyjny 19 lipca 2023 r. nie przysługiwał nadzwyczajny środek zaskarżenia.

Skarżący twierdzi, że zakwestionowane w skardze przepisy naruszają prawo do rzetelnej, przewidywalnej i jednoznacznej procedury sądowej. Zaskarżony art. 394^{1a} ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (obecnie: Dz. U. z 2023 r.

poz. 1550, ze zm.) wprowadza bowiem zasadę dwuetapowego, a nie dwuinstancyjnego rozpoznania sprawy (wniosku o zwolnienie od kosztów). Poddany kontroli Trybunału art. 130 § 1 k.p.c. ustanawia natomiast „mechanizm ograniczenia prawa do sądu”, który – jak zarzucił skarżący – zamknął mu drogę rozpoznania sprawy. W odniesieniu do art. 126 k.p.c. skarżący zarzucił, że wykładnia tego przepisu w zakresie definiowania pojęć *pismo procesowe* i *podpis* jest „archaiczna”, gdyż nie uwzględnia norm prawa Unii Europejskiej i jego relacji z prawem krajowym. Zaskarżony art. 394³ k.p.c. wprowadza natomiast karę za skorzystanie z „przysługujących” stronie środków procesowych.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Skarga konstytucyjna jest sformalizowanym środkiem ochrony konstytucyjnych wolności i praw. Jej merytoryczne rozpoznanie uzależnione zostało od spełnienia przez skarżącego licznych przesłanek wynikających zarówno z art. 79 ust. 1 Konstytucji, jak i przepisów ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji skargę do Trybunału wnosi się na zasadach określonych w ustawie, w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie. W związku z tym, art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK stanowi, że skargę należy złożyć po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia.

Skarżący wystąpił ze skargą w związku z pismem z 19 lipca 2023 r., w którym sekretarz sądowy w Sądzie Apelacyjnym w K. poinformował go, że zażalenie (na postanowienie o odrzuceniu zażalenia na zarządzenie o zwrocie pozwu), jako wniesione jedynie dla zwłoki, pozostawiono w aktach bez żadnych czynności.

Trybunał stwierdził, że powyższe pismo nie jest rozstrzygnięciem, o którym mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, ponieważ nie przybiera żadnej z form w nim wskazanych. W szczególności nie jest ono „innym ostatecznym rozstrzygnięciem”, gdyż nie zostało wydane w ramach wyczerpania drogi prawnej przez sąd w rozumieniu art. 175 ust. 1 Konstytucji lub organ administracji publicznej. Pozostawienie zażalenia w aktach bez dalszych czynności ma charakter techniczny. Jego celem jest skuteczne przerwanie tzw. łańcucha zażaleń.

Trybunał zwrócił uwagę także na to, że podstawą prawną pozostawienia przez Sąd Apelacyjny zażalenia skarżącego w aktach sprawy był wyłącznie 394³ k.p.c. Zakwestionowane w skardze art. 126 i art. 130 k.p.c. kształtowały częściowo sytuację prawną skarżącego w postępowaniu zakończonym prawomocnym postanowieniem z 21 kwietnia 2023 r. (sygn. akt [...]), którym Sąd Apelacyjny odrzucił zażalenie na zarządzenie o zwrocie pozwu. Trzeba jednak zauważyć, że w tym zakresie skarga została złożona po terminie określonym w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK.

Zaskarżony przez skarżącego art. 394^{1a} k.p.c. nie był natomiast podstawą żadnego z orzeczeń dołączonych do skargi konstytucyjnej. Zażalenie na zarządzenie o zwrocie pozwu zostało bowiem, zgodnie z art. 394 § 1 pkt 2 k.p.c., rozpoznane przez Sąd Apelacyjny, natomiast na postanowienie referendarza z 4 lutego 2022 r. (sygn. akt [...]) zwalniające skarżącego częściowo od kosztów sądowych (opłaty od pozwu), stosownie do art. 398²³ § 1 k.p.c. przysługiwała skarga, wniesiona przez skarżącego do sądu, który z kolei wydał zaskarżone orzeczenie (art. 398²³ § 2 k.p.c.). Zgodnie z § 3 zdanie pierwsze wskazanego przepisu, sąd rozpoznał skargę w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji.

Trybunał przypomina także, że zgodnie z jednoznacznym brzmieniem art. 79 Konstytucji wzorcem kontroli dla zakwestionowanych w skardze ustaw i innych aktów normatywnych mogą być wyłącznie przepisy ustawy zasadniczej. Z tego względu przywołany w skar-

dze art. 25 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz. Urz. UE. L Nr 257, poz. 73) należy uznać za niedopuszczalny wzorzec kontroli.

Mając powyższe na względzie, Trybunał stwierdził, że złożona skarga konstytucyjna nie spełnia podstawowych warunków wynikających z art. 77 ust. 1 i art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK.

Wskazane okoliczności są – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK – podstawami odmowy nadania dalszego biegu rozpatrywanej skardze konstytucyjnej.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.